B. C. D.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

VIOLA MARTIA PVRPVREA,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DOMINO

GVILIELMO HENRICO,

DVCE SAXONIÆ, IVLIACI, CLIVIÆ, MONTIVM, ANGARIÆ, WESTPHALIÆ, ET RELIQVA,

SVB PRÆSIDIO

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,

HEREDITARII in Schwartza/

MEDICINAE DOCTORIS, COMITIS PALATINI CÆSAREI, SACRÆ CÆSAR. ET CATHOL. MAIEST. AC SERENISSIMORVM SAXONIÆ DVCVM CONSILIARII ET ARCHIATRI, THEORETICES PROFESSORIS PVBLICI ORDINARII, h. t. PRO-RECTORIS MAGNIFICI,

PATRONI, PRÆCEPTORIS AC HOSPITIS SVI, DEBITÆ OBSERVANTIÆ ET AMORIS STVDIO AD CINERES COLENDI,

PRO LICENTIA

INSIGNIA ET PRIVILEGIA DOCTORALIA, MORE MAIORVM, RITE ET LEGITIME CONSEQVENDI,

PVBLICÆ AC SOLENNI ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMISSA,

A

IOHANNE ANDREA BENEDICTO GRAUEL,

GOTHANO,

Ad D. XV. IANVAR. MDCC XVI.

IN AVDITORIO MEDICO,

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSVETIS.

IENÆ TYPIS KREBSIANIS.

DUOBUS

MEDICINÆ SIDERIBUS

DOCTRINÆ, VIRTVTIS ATQVE EXPERIENTIÆ RADIOS VNDIQVE DIFFVNDENTIBVS,

VIRIS

EXCELLENTISSIMIS, AMPLISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS,

IOAN. CHRISTOPHORO SCHNETTERO,

MEDICÆ ARTIS DOCTORI CELEBERRIMO, SERENISSIMÆ DOMVS SAXO-GOTHANÆ ARCHIATRI ET CONSILIARII PARTES FAVSTO SIDERE SVSTINENTI FELICITERQVE ADMINISTRANTI:

VT ET

GEORGIO HENRICO BACHOVIO,

EIVSDEM ARTIS DOCTORI GRAVISSIMO, OMNES MEDICI DVCALIS AVLICI CONSILIARIIQVE, ET PATRIÆ VRBIS PHYSICI ORDINARII, SIMVLQVE CONSVLIS GOTHANI NVMEROS CVM LAVDE IMPLENTI;

NEC NON

LIBRARY

NEC NON

MEDICO ANIMARVM SOLERTISSIMO

STRENVOQVE VERITATIS CHRISTIANÆ

PIETATISQVE ASSERTORI,

VIRO

MAXIME REVERENDO AC AMPLISSIMO

IACOBO BENEDICTO

LVDOVICI,

THEOLOGO MVLTIS MERITIS CONSPICVO,

SACRORVM GOTHANORVM AD S. MARGAR. ANTISTITI

VIGILANTISSIMO GRAVISSIMOQVE,

SVO E SACRIS BAPTISMATIS SVSCEPTORI,

DOMINIS, PATRONIS ATQVE FAV-

TORIBVS SVIS

OMNI HONORIS ET AMORIS CVLTV

SVSPICIENDIS, OBSERVANDIS, COLENDIS,

FELICITATEM OMNIGENAM
HOC INEVNTE PARITER, ET COMPLVRIBVS ANNIS ALIIS
A
SVPREMO CVIVSVIS FELICITATIS FONTE
PRECATVR,
ET SIMVL
SCRIPTAM HANC SVAM
DE
VIOLA MARTIA
DISSERTATIONEM INAVGVRALEM,

PVRPVREVM
GRATÆ AC DEVOTÆ MENTIS ODOREM
POSTEA DIFFVSVRAM
INTEGRITATISQVE PERPETVÆ
TESTEM,

HAVD SECVS AC APVD PRISCOS,
FVTVRAM,
D. D. D.

IO. ANDREAS BENEDICTVS GRAUEL.

I. N. I.

PRÆFAMEN.

HAbent ſuas quælibet Facultates eruditi orbis amoenitates, tum in ſe & ſuis locis, tum ab autoribus certis excultas & ſelectas.

Quis enumeret illas in ſacris literis? vbi καθ' ἐξοχὴν excellunt diuina & omnium fulgidiſſime emicant, tanto excelſioris gratiæ, quanto immortalem mentem magis, & nunquam ſatis, imo æternum, delectant.

Quis non eaſdem in iuſtis & æquis Themidos loculis ac theſauris admiretur, diuinarum æmulis? ἐν ᾗ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶς ἀρετή 'στι. In iuſtitia in ſumma omnis virtus extat, eaque omnium pulcherrima.

Quis non delectetur in vniuerſa Philoſophia, & Muſarum choro? Parnaſſus omnis redolet a-

moenitates, & celebrant easdem cultores diuerſiſſimis modulis. Coeli enarrant gloriam Dei, & fulgida aſtra, & terræ ſidera.

Relinquemus ſingulis ſuas: Seorſim diuina ars medica arrogat ſibi non infimam inter omnes reliquas partem. Deus & natura nil faciunt fruſtra, quod dici ſolet, nil niſi pulcrum vniuerſus mundus oſtendit ac oſtentat, eiusque conditorem ſummum deprædicat.

Liceat ſaltim arti noſtræ foenerare aliquid etiam præcipui in ſua laude, ſeu macrocoſmum reſpicias, ſeu microcoſmum; hæc duo enim ſunt amoena ſingularia, nil vtroque pulcrius.

Quod ſi diffundi velimus ad laudandos profundiſſimos naturæ theſauros, inenarrabiles extant ſuæ amoenitates, ſi vel vnam ſolam materiam medicam, quam vocant, luſtrare velimus. Ex his velut corollam iam nobis porrigunt VIOLÆ MARTIÆ PVRPVREÆ, flos vt mole minimus, ita amoenitate coloris odoris, viribusque maximus.

VIOLÆ nempe ſalutari magis vſu, quam eius florentis venuſtate ac odore ſuaui nunc allecti, hanc, a Thuano quondam Carmine Heroico Pariſiis celebratam, nos in duobus capitibus ita deſcribere aggredimur, vt breuiter, in primo VIOLÆ MARTIÆ natu-

naturam & præparata ſolennia, in altero autem cum ſimplicis, tum præparatorum egregias vires ſimus conſideraturi. Conatibus his ante omnia ſupremus annuat & aſpiret conditor, omnisque boni & amoeni autor.

CAPVT I.

Violæ Martiæ naturam & præparata exponens.

VT in Scholis medicis inſignis circa Philologiam Diſquiſitio occurrit: ita inprimis circa VIOLÆ MARTIÆ Nomenclaturam, hinc & Diſcrimina & homonymiam non pauca notanda obueniunt.

Receptiſſimum eſt, illam a Græca voce ἴον deriuare, florem aut VIOLAM denotante, ſpiritu leni immutato, quod & in aliis ſolenne eſt, vt in ipſo Nomine vini ad Græcum οἶνος relato, vnde & ia Latine vocat Plinius.

Aliis a Latino violare deriuatur, quod manibus decerpenda non minus violetur, ac pedibus conculcetur. Aliis quaſi minus violata, iterum aliis, quaſi dicas non violanda; imo & a vi olendi, & quæ aliæ ſunt alluſiones, vt quod iuxta vias reperiantur in hortis.

Idem & de Græco ipſo valet, vt ἴον dicatur ab ἰέναι, ſed minus bene: imo quaſi ἴον, alio ſenſu ſolum, hoc

enim

enim, teſte Tzeze, etiam remedium notat, eleganter admodum, vel a vi medica, ἀπὸ τοῦ ἰᾶσθαι. Adde, quod non naſcatur ἴον, ſolum, de quibus plura apud Criticos, Perottum, Euſtadium, Gouldmannum, Becmannum, qui ὑποκοριστικῶς Ioſephum Scaligerum dicere ſcribit ab ἴον, & alios videri queunt.

Generali voce videntur adſerere Poetæ ab ïo dictam, quæ a Ioue conuerſa eſſe fingitur in vaccam, pro cuius pabulo, Iouis, amaſii ſui, iuſſu in campo ſuccreuerint VIOLÆ, vnde & Latini VIOLAM quaſi vitulam appellant.

Quod ſi Botanicorum & alios campos luſtremus, non minus ex horum vſu, ac aliis argumentis argutari poſſumus, violarum nomen non raro pro floribus aliis gratioſis accipi: non modo generalius, vt viola matronalis aliæque, ſed & tam ſpecialius 1. pro Leucoio. Quid enim eſt aliud λευκόϊον, quam viola alba? 2. Pro leucoio flore luteo, quod Mauritanico nomine Keiri vel Cheiri audit, & maxime apud Germanos *gelbe veilchen*.

Indirecte paulo huc ſpectat leucoium; proprie enim nec characterem violæ habet, nec niſi nomine cum viola, proprie dicta, conuenit, vulgo impoſito: ſeu bulboſum reputes, quod potiſſimum hexaphyllon vernale eſt, & triphyllon, apud nos copioſe creſcens; ſeu non bulboſum, quæ nec ipſa niſi nomine congruunt, vnde non opus eſt latius ipſis inhærere.

Specialiſſime vero pro VIOLA noſtra labor noſter occupabitur, quæ inter proprie dictas principatum tenet, & ſpeciatim allegorice pro delicato, accepto, amoeno, gratoque exponendum videas, quod cum roſa VIOLA habet commune. Ita Tullius: an tu me in viola putas, an in roſa

ſa dicere; Et Martialis l. 9. 12. Nomen cum violis, roſisque natum,

Item l. 10. 32. Hæc mihi, quæ colitur violis pictura roſisque.

Si claſſes alias a communibus pharmacopoeis recenſitas ſub viola reputemus, alii vnam ſolam, vel potiſſimam meminere: quidam duas, vt Dale in pharmacologia, VIOLAM MARTIAM noſtram purpuream, & tricolorem erectam, quam trinitatis vulgo vocant.

Mittimus plures aliorum varias VIOLARVM Claſſes, de quibus Botanici recentiores; tres nihilominus in quibusdam recenſentur officinis, *purpurea*, *lutea* dicta, & *tricolor*. Notabile vero eſt, vt Græcis ἴον, & ἰωνία dici conſueuit; ita Latine viola, de flore, violaria vero vſitate magis de herba prædicatur.

Καἰ ἐξοχὴν Purpurea cognominatur vt a colore, ita, apud Europoeos noſtrates, VIOLA MARTIA, a florendi tempore primo, quoniam flos eius omnium vernalium primus, primum ſub menſis Martii finem progerminare obſeruatur, aduentumque veris mortalibus nunciat.

Color proprius, principalis & eſſentialis expetitus item & gratiſſimus eſt, a quo audit purpurea, licet ſtamina, filamenta media, antheræ, luteum quid obtineant. Hinc Germani quoque florem *blau-Violen, oder Mertz-Violen* nuncupant.

Neque adeo differunt ἴον viola, in neutro, & ἰὸς, ærugo, ſeu rubigo, quin alterum cum altero conuenientiam quandam in colore habeat, modo ſcoriam & rubiginem

 ferri

ferri intueamur, coeruleo vel rubello colore conſpicuam. Et violæ & ferri color aliis contra variat.

Notabile eſt apud Celſum Violam occurrere & nominari duplicem, albam & purpuram l. 5. c. 11. Apud Coum laudatam vix aliam quam albam, neque tamen ideo fuiſſe incognitam putandum; apud Theophraſtum crebrius.

Operæ vero pretium eſt, & illud laudare, meminiſſe Hippocratem ſ. 2. de nat. mul. c. 29. t. 9. λευκοΐου ῥίζαν τοῦ μέλανος, leucoii nigri radicem, in vino ad ſecundinas educendas, & menſes detrahendos, cuius ſimpliciter dicti leucoii albi ſemen prius ibidem nominauerat. Neque vero per leucoium nigrum aliud intellexerit, quam violam purpuream, ſcilicet ipſiſſimam noſtram, quod mirum eſt, Foeſium non vidiſſe, neque enim eius loci meminit in oeconomia ſua.

Poetis pariter ac Botanophilis *Viola* audit *nigra*; Dioſcoridi Libr. 4. cap. 11. Theophraſto Ereſio Libr. 1. cap. 21. p. m. 23. Græcisque aliis ſcriptoribus ἴον, & ἴον πορφυροῦν, & ἴον μέλαν καὶ μελάνιον appellatur, dum effloreſcere incipiens colorem talem præ ſe fert purpureum, qui ad nigrorem vergat. Imo nigredinem tanquam colorem extremum rubedinem varie temperare & modificare notum eſt.

Curioſum quoque eſt, ſine dubio ob latitudinem vocis, propter odorem, Dudaim Iudæos interpretari violas Geneſ. 31. v. 51. & ſic in Talmud. Vid. Buxdorffium in Lexic. p. 138. Mammola vulgo dicitur Cæſalpino viola hæc purpurea, & Italis communiter, quamuis & de aliis vox illa prædicetur, & de floribus acceptis caryophyllis, in Lexicis.

Cum.

Cum VIOLA nihilominus MARTIA occurrat vel *odora*, vel *inodora*, vulgo canina, prior a nobis deſcribenda apud Caſparum Bauhinum *Martia Purpurea, flore ſimplici odoro* inſignitur, ſub VIOLÆ MARTIÆ *folio rotundo* cum aliis ſpeciebus comprehenſa, atque VIOLÆ MARTIÆ claſſibus, quibus *folium oblongum* eſt, contradiſtincta.

Flos iſte ſuauiter olens non in hortis ſolum naſcitur, ſed incultis quoque locis ſine vlla odoris diminutione. Et hæc planta exiſtit, quamplurimos petiolos longos a radicibus fibroſis ita obtinens, vt multis eorum *folia ex rotundo* nonnihil *oblonga ſerrata* appendantur; ſinguli autem intermedii florem pentapetalum irregularem ex coeruleo purpuraſcentem, odoris ſuauiſſimi, ſuſtineant. E quibus VIOLÆ noſtræ partibus floris compoſitio tanto exactius primo loco meretur indigitari, quanto potiori iure VIOLA iſta inter eas plantarum ſpecies a recentioribus in re Botanica viris, v. g. Excellentiſſimo RIVINO, Præceptore noſtro nunquam ſatis colendo refertur, quæ flore pentapetalo eiusmodi irregulari gaudeant, cuius piſtillum iuxta Tournefortium fructus euadit, non niſi cauitate quadam præditus.

Vnde omnis florum VIOLÆ textura naturalis clariori radiabit luce, ſi ipſa autorum recentiorum ſubiungam verba. Ita Tournefortius in inſtit. p. 418. florem VIOLÆ ad papilionaceos accedere putat, vt duo ſuperiora petala vexillum, totidem lateralia alas, & inferius caudatam carinam repræſentent: ſed, notante Excellentiſſimo Sleuogtio noſtro, manifeſta viſitur diſſimilitudo; cum papilionacei ſint tetrapetali, & carinam, ſuperiora verſus reflexam, habeant.

Huius elogio Viola florem gerit in calyce quinquefolio pentapetalum, irregularem, ſeu difformem, cuius petalum inferius in calcar deſinit. Ex piſtillo fit capſula ſeminalis coriacea, exterius fere triangularis, ſponte in tres partes carinas referentes, & multa ſemina ſubrotunda alba continentes diſſiliens.

Nec notas eius genericas alias inclytus ille Botanicus Ioh. Raius aſſerit, quam tum Capite citato, florem pentapetalum difformem, ſeu dictum irregularem, in quo nomine & alii conueniunt, calcari donatum & vaſculum ſeminale ternis loculamentis diſtinctum ait; tum Methodo Plantarum aucta & emendata p. 112. florem caudatum papilionacei æmulum, & vaſculum ſeminale per maturitatem in tres carinas ſeu alueolos dehiſcens, & ſemina effundens, carinæ baſi, ſeu mediæ parti, duobus ordinibus adnaſcentia.

De fructu interim ſeu vaſculo notat, quod, etiamſi in tres partes dehiſcat per maturitatem, non tamen in tria loculamenta diuidatur, prout incaute ex intuitu partium diſſilientium ipſe fuerit opinatus.

Hæc ſicut latiori paulo ſenſu, & quadam vel quaſi analogia, vel ſimilitudine, concedi poſſunt; ita cum ſimile non ſit idem, curatiori ſtrictura curioſiſſimi Botanici D. Chriſtiani Knauthii commendandum eſt poriſma: Flos VIOLÆ non eſt papilionaceus, ſed caudatus, cuius vaſculum ſeminale non ternis loculamentis diſtinctum, ſed vnicapſulare trigonum obſeruatur, quod per maturitatem in tres carinas dehiſcit, Method. Plantar. genuina Cl. VI. Sect. II. p. 234. Laudato RIVINO proprie VIOLA dicitur, cui flos pentapetalus corniculatus, fructus triualuis, ſemine rotundo prægnans eſt. VIO-

Aliis VIOLA MARTIA eſt planta capſulata, ſemen obtinens paruum, rotundum, pyriforme; radicem fibroſam, florem ex cœruleo purpuraſcentem ſuauiterque olentem, cuius petala ex rotundo nonnihil oblonga ſapore leuiter acri linguam feriunt, ſub veris maxime initium in hortis locisque incultis proueniens, ac ob partes aquoſas, ſalino-ſulphureo terreas, ad varios in re medica vſus impendenda.

Haud immerito autem VIOLÆ noſtræ conformationem in deſcriptione ſuperius propoſita, cum coloris ex cœruleo purpuraſcentis expreſſione reſtrinxi, quo VIOLÆ MARTIÆ albæ, minus Officinali, etiamſi quoad omnes partes cum noſtra conuenienti, contra diſtinguerem.

Curioſum eſt, extare violis non tantum cognatos quosdam flores, quam etiam plane eosdem, eiusdem videlicet plane commatis, ſed variantes, ſimili fere charactere donatos. Ita dantur violæ, quas ex horto Principali Arnſtadienſi accepimus, & vno alteroque anno aluimus, reuera genuinæ luteæ, cæteroqui vt ouum ouo ſimiles, quoad radices puta, folia, & κατ' ἐξοχὴν flores, ſingulares & rariores plane. Ita omnino ludit & in dictis diuina potentia plantis, ſumme deprædicanda.

Inter affines etiam numerari queunt & debent violis, quoad flores potiſſimum puta, viola aruenſis merito appellanda, conſolida regalis, barbare vulgo calcatrippa, calcari homogeneo reuera conſtans, accedente flore concolore quoque egregio, differentia in reliquis inſigni & accidentibus extante. Eſt enim a loco aruenſis, diuerſa foliis, viribus aliisque diſtincta.

Offendimus etiam affinitatem conſimilem in floribus

bus, charactere præcipuo, & ſimilitudine, ne reliqua iam conferamus, in naſturtio Indico vulgo inſignito, maiori & minori, alias & conuoluulis ſimili, neutiquam vero in aliis, vt inprimis colore, ſapore, & viribus, quibus naſturtia exprimit. Neque tamen abnegabimus, æmulari etiam antiſcorbutica quodammodo polychreſta virtute alia antiſcorbutica violas, aperitiua, aliaque nitroſa ſalina violariam.

Eandem affinitatem offendimus etiam in floribus cymbalariæ delicatis ſatis, diuerſitate tamen itidem inſigni a violis, in foliis & aliis, ne iam de pluribus conſimilibus inquiramus.

Dimiſſo iam flore, breuiores erimus in VIOLÆ foliis ac radicibus enodandis: folia quippe, quorum reſpectu VIOLA noſtra etiam, per dicta, VIOLARIA nuncupari ſolita, flore cum foliis, e radicibus & Sarmentis multa exire, ex rotundo aliquantum oblonga, ſerrata, & longis pediculis appenſa; a radicibus autem fibroſis, aliquando in plura capita diuiſis multa clemata emitti, quæ fibris ſubinde demiſſis radicentur & plantam propagent, a Iohanne Bauhino annotantur. Vid. Raii Hiſtor. Plantar. Libr. 19. Cap. 5.

In Pharmacopoliis nihilominus non tam radicum, quam foliorum, florum & ſeminis VIOLÆ MARTIÆ talis habetur cura, vt partim folia & flores cum ſeminibus colligantur, & exſiccata aſſeruentur, partim ex floribus potiſſimum varia præparentur.

Folia non ſolum recentia obſeruantur mucilaginoſa, quemadmodum Flogerus in Lapide Lydio aſſerit, ſed & exſiccata. Flores autem quamuis præter mucilagino-

ſum

ſum ſapore leuiter acri linguam feriant & odorem fragrantem ſpirent, exſiccati tamen omni acrimonia omnique fragrantia deſtituuntur, ſubdulcem ſaporem guſtus organo imprimentes.

Horum vltimorum vice in Officinis ſæpe florem Trinitatis, ſeu Violam tricolorem exſiccatam aſſeruari, Charas æque Pharmacop. Regia p. 334. ac celebris ille Pariſienſium Aromatarius Petrus Pomet in ſua hiſtoria ſimplicium Libr. 6. Cap. 12. p. m. 188. præter alios notarunt, quod color eorum ſine negotio euaneſcat.

Affectiones reliquæ violarum occurrunt quoque, a Dioſcoride, Cæſalpino, Fuchſio & quam plurimis aliis notatæ. Inſtar omnium vero illas apud Ereſium præcipue laudatas offendas, ex quibus aliquot ſaltim pro noſtro ſcopo memorabimus.

Exigua eſt herba & humilis, non attollens faciem altius, velut terræ adhærens, nec alta aſpirans. ἀείφυλλος prædicatur inter alias, ſed non apud nos abſolute. Nihilominus tamen illius vtplurimum, & per ipſam hyemem ſæpius flores, iam conuoluti licet, & veluti immaturi iam viſi poſſunt, maxime aprico ſoli expoſita herba.

Propagantur auulſione & ſemine inſperſo. Inter ςεφανωτικὰ ſeu coronarias emicat, gloria terræ, prænuncia veris, a leucoio, ipſo Ereſio teſte, altera & reuera quoque primula. Vnde & duplex ab eodem laudatur, quamuis improprie paulo, vt de aliis quoque, alba, & nigra; gloria & ordine cum roſa inter illas certans, adde colore & odore, ſeu amœnitate & gratia, ἴον εὔοσμον, & roſa ſingulari prærogativa.

Enim-

Enimuero in Violis ſoli flores odorati, quod cum roſis habent commune, nulla alia parte hac ἐξοχῇ prædita. Vtrique vero hi flores in aliis ſuccedanea habent; violæ in radice iridis Florentinæ, hinc *Veilwurzel* dictæ, vt & in terebinthinatis, illis ſimilibus, vt in balſamo ſulphuris vrinæ odorem violaceum inferunt. Roſæ vero in radice rhodia & ligno rhodino, eiusque oleo deſtillato. Id vero curioſe iamdudum Ereſius coctioni ſeu digeſtioni, reſolutioni, ſulphuris digeſti, ſubtilis, indeque dulcis & grati, acceptum refert. Vnde & ἀσθενὲς, verbis eiusdem, ταχὺ διαπνεῖσθαι, debilior celeriter euaneſcat: vnde violæ nigræ & candidæ odorem τὴν εὐοσμίαν exiccatæ non retinent. Mittimus alia non pauca, huc ſi vacaret latius referenda.

Duo tamen his addemus, primum quod dantur & lapides violacei odoris, qualem in Sileſia inueuiri, Vid. Ephemer. German. Decad. II. An. IX. p. 459. & apud Variſcos repertos obtinuimus, quamuis & ille odor ſit tranſitorius, ſulphuri tamen ſubtili panſo debitus. Deinde & dignum animaduerſione eſſe quosdam, qui loco violæ reuera Latinæ originis Leucoium, imo Leucoiam, nominant & ſubſtituunt, non Latinam ſed Græcam plane vocem. Extat illa denominatio apud Philomuſum Anonymum a D. Michaele Toxite editum; omiſſo & excluſo violæ nomine, p. 203. Leucoia ſcribit, *der blaue veil*, an ignorantia Linguæ Græcæ, an Latinæ, an vtriusque, quod indictum noluimus, inprimis icone & deſcriptione ipſiusmet violæ genuinæ addita.

Addi meretur & illud Plinii: violæ odor a longinquo ſuauior, quod ex Ereſio deſumpſit l. 6. de cauſſ. Plant. c. 23. ob effluuia ſubtiliora, quæ animos magis exſpi-

ſpirat, eaque puriora, quod ibidem addit ipſe, videndus omnino.

Imo, ne illud quoque omittamus, cum certas herbas certa non raro inſecta ament & incolant, vt inter alias ipſas quoque violas deamant apes, & melli ſuo inferunt etiam delicias & nectar earundem; ſeorſim etiam curioſiores annotarunt in recentibus violis copioſiſſimos ſæpe diſcurrere vermiculos, lacertas aquaticas referentes. Spes inde eſt, ſuo tempore, vt hactenus herbarum characteres, ita in poſterum forte etiam animalculorum & inſectorum clariorem ſuam lucem habituros.

Semen demum VIOLÆ purpureæ paruum rotundum ſeu pyriforme ac albicans Flogero laudato mucilaginoſum pariter & acre viſum fuit, quod tamen aliquandiu aſſeruatum, ſaporem ſubacrem & leuiter amaricantem in mea poſt ſe relinquebat lingua.

Violariæ integræ analyſin Chimicam inſtituere, facile fuerit, vt corpuſcula, ex quibus conſtat, diſtinctius & ſeorſim quoque aquoſa, ſalina, ſulphurea & terrea pateant. Idem vero potius ex ipſis floribus obtinuimus, cum in copia proſtent & abundent. Inditi enim in retortam vitream ex arena prodidere per deſtillationem ſpiritum cum ſuo phlegmate acidulum, inſtar ſpiritus tartari in miſcela cum ſale alcali efferueſcentiam excitantem, cum Oleo etiam vero empyreumatico, minus ſale volatili explicito.

Idem & ex herba ipſa facile fieri & exerceri, ſeu experimentum inde fieri poteſt, idque celeberrimus præterea Galliæ Botanicus Tournefort in Hiſtoria Plantarum circa Pariſios prouenientium idiomate Gallico edita p. 170.

recenſet, quod Regia ſcientiarum Academia varios liquores acidos, multum Olei, & ſalis tam volatilis concreti, quam fixi lixiuioſi ſatis e VIOLARIA per examen Chimicum obtinuerit, quod forſan maiori copiæ inſumptæ debetur, & igni fortiori. Vnde le Mort quoque Pharmac. Medica Phyſic. p. 34. editione in 4to VIOLARIAM ſucco alcali ſalino viſcoſo gaudere, legitur aſſeruiſſe.

Tandem in Pharmacopoeorum Officinis, ſi AQVAM VIOLARIÆ excipias, ex floribus aqua, ſirupus cum ſimplex, tum ſolutiuus & compoſitus Meſuæ, IVLEPVS VIOLARVM, ACETVM, OLEVM per infuſionem, TINCTVRA & CONSERVA ſolent elaborari, adſtipulante Shrœdero Theſaur. Pharmacolog. Libr. 4. Claſſ. I. p. 201.

Modus vel ex integra herba, vel ex ſolis floribus, aquam poſt ſufficientem aquævulgaris affuſionem deſtillandi, omnes inter conſtat, quæ ſaporis fatui, ita enim inſipidus ſeu ἄποιος dicitur. Vti enim odor acutus de violis prædicatur a Plinio, ita idem de ſapore non valet, particulis volatilibus odoriferis diſperſis & obliteratis, interſtinctis in deſtillatione reliquis, neque tamen plane iners iudicanda eſt.

Pro Sirupo autem VIOLARVM ſimplici, coloris eleganter ex coeruleo purpuraſcentis obtinendo, flores recentes roreque matutino adhuc madidi a calycibus viridibus exacte mundati in cantharo ſtanneo & operculo munito, per vnum alterumue diem aquæ ſimplici infundantur, donec Tinctura ſaturatior fuerit extracta, quæ decantata, cum duplo ſacchari, per leuiſſimam ebullitionem in vaſe ſtanneo in conſiſtentiam ſirupi debet inſpiſſari.

Multa namque coctio, notante accuratiſſimo olim

Chi-

Chimiatro Ludouici in MSSto ad Schroed. Pharm. ſedulo euitanda, ne color violaceus in rubrum mutetur. Bonum quoque ſirupum digeſtione cum aqua feruida e ſiccis haberi poſſe floribus, recte cenſet modo dictus Eruditiſſimus Ludouici loco citato.

Obtentus autem ſirupus eiusdem coloris proprii ergo, in vaſe aliquo terreo, docente ſupra iam laudato Charas Pharmacopoeo Regio celeberrimo in Pharmac. Reg. Cap. 15. aſſeruandus, licet Clariſſimo Hoffmanno in notis ad Poterium pag. 421. ſuperfuſus ſpiritus vini rectificatus optimum reputetur arcanum, ſirupum hunc a corruptione defendendi.

Nec ſirupus VIOLARVM, qui dicitur ſolutiuus, aliter conficitur, niſi quod infuſio recentium florum aliquoties repeti debeat, antequam ſaccharum addatur, atque lenis ebullitio accedat, cum ſirupum VIOLARVM compoſitum Meſuæ, Mylius Baſilicæ Chimicæ Libr. 6. cap. 42. p. 1377. ex floribus VIOLARVM ℥ij. ſemin. cydon. malu. a. ℥j. iuiubarum, ſebeſten No. xx. aquæ cucurbitæ ℔vi. vel q. ſ. ſacchar. ℔iß. ſecundum artem fieri doceat.

Pertinet huc ESSENTIA *melliformis*, qua de legi poteſt Vir in artis Medicæ Pharmaceutica parte incomparabilis Ludouici in Pharmac. Modern. editione nouiſſima p.m. 301. IVLEPVS autem VIOLARVM vulgaris non niſi ſirupus eſt ex aqua violarum cum ſufficienti ſaccharo concinnatus.

ACETVM ſicuti ex infuſione florum recentium vel ſiccorum in aceto, in vaſe ſtanneo potiſſimum paratur, ſed vngues ſeu alabaſtriculi minus indendi, quia lentorem conciliant: vid. Sim. Pauli p. 160. Ita OLEVM pariter ex ſimili infuſione in oleo oliuarum, vel omphacino, delica-

 tius

tius amygdalino acquiritur. Tinctura non quidem VIOLACEA, ſed rubicunda, phlegmate Vitrioli promte extrahitur, licet Hermanno in Cynoſura Materiæ Medicæ pag 244. Flores VIOLARum in aqua Borraginis, Buglosſæ q. ſ. infundere ac tantillum ſpiritus ſulphuris addere placeat pro tinctura obtinenda.

Sed de hac accuratius diſquirere, magis ad me pertinere videtur; Tinctura videlicet iſta dum citra ſpiritum vini aut aliud potentius menſtruum, aqua, vel communi vel deſtillata quadam, vt Roris maialis, vel propria, ſeu ſero lactis, vel phlegmate Vitrioli, aut liquore quodam in deſtillatione alicuius rei ſeparato, ſicuti aliæ vegetabilium Tincturæ, diffuſior paulo, illud habet incom modi, quod facile ſitum contrahat ac corrumpatur, quia ſufficiens balſamum ipſis deficiat, & heterogeneitas particularum adſit, ideoque, vt ex Wedelianis didicimus ſcholis, egent quibusdam cautionibus.

In genere minor hinc quantitas confici debet, & de nouo potius recens parari, vel ex tempore quaſi, pro breui ſaltim mora & duratione. Perinde fuerit, an ex recentibus floribus, an exiccatis paretur, quamuis humiditas aquea magis corruptelæ ſit obnoxia.

Et cum colore & odore magis fugaci, & vix vltra ſemeſtre ſpatium durabili, adeoque quaſi ſuperficiario gaudeant, ab aere defenſi longius durant.

Acetum ipſum conſtantiorem Tincturam fœnerat, & purius inprimis etiam deſtillatum; affuſum videlicet pro Tincturæ extractione.

Notabile eſt tamen, floribus VIOLARVM etiam priuatis iam ſuo colore viſis natiuo, reddi eiusmodi Compendiis

diis etiam talibus elegantiorem, & actiuiorem conciliari tincturam, nec tam facile deperdi, vel in colorem viridem degenerare, quem alias alcalia affuſa foenerant.

Intendi etiam poteſt color coeruleus, addito metallo appropriato, Ioue ſcilicet, quem etiam in antihectico Poterii oſtendit ab eius regulo.

De hac præparatione vid. Compendii Chimici Wedeliani haud ita pridem typis mandati Libr. IV. Cap. I. p. 160. Satis eſt, tincturas has pro modulo ſuo acidas, refrigerantes & temperantes, iuxta alios variare adſcitis ſpiritibus acidis, dum alii, vti in aliis floribus coloratis, ſic quoque in VIOLARVM Tinctura rectius & citius adornanda, vti antea iam de Hermanno feci mentionem, ad leuem acorem vsque acidum aliquem ſpiritum, v. g. ſpiritum ſalis, ſpiritum Vitrioli philoſophicum, alii Vitrioli, alii & Clyſſum Antimonii eligere volunt magis. Imo & fumum ſulphuris, velut ſpiritum ſiccum, adhibent quidam, & ſic intra paucas fere horas tingitur aqua colore rei cui affuſa eſt, multo elegantiori.

Et ſane vt alii Tincturam violarum roborare denuo clyſſi antimonii ſulphurati acceſſione aſſolent: ita hoc ipſo ſolo & præcipuo, cum vel ſine præuia feruida aquæ infuſione tum harum, tum florum papau. rhoeados Tinctura elegantiſſima conſurgit, in potum indenda, conſtantior & efficacior. Quando vero ſitus auerruncandus in reliquis timetur, ne eum contrahat hæcce Tinctura, vbi ſpiritus acidulus ſolus minime ſufficit æque, loco ſpiritus vini ſimplicis tantillum Tartariſati addi poteſt.

Quare ad laudatum ductum ingenioſiſſimi iuxta & accuratiſſimi D. Bohnii, Præceptoris mei, cum Lipſiæ ſtu-

diorum cauſa agerem, ſummi honoris cultu deuenerandi, in Notis MSStis ad VIGANI medullam Chimicam, citior & ex tempore quaſi obtinetur Tinctura coerulea & colorem VIOLARVM exactiſſime referens.

℞. flores VIOLARVM a caulibus viridibus ſeparati, integri, non conquaſſati: (ſic enim pariter colorem mutant:) v. g ad ℥j. ſuperfunde aquæ ad ebullitionem feruentis ℔iij. & quidem in vaſe ſtanneo, ſpiritus Vitrioli ʒj. aut plus; repone in loco quodam calido per aliquot horas, vsque dum menſtruum tinctum appareat: Hinc per filtrationem ſeparatur, reſiduum exprimitur, & filtratum reliquæ Tincturæ commiſcetur. Hæc Tinctura oculis valde blanditur, vtque guſtui etiam ſit gratior, ſolet addito ſaccharo edulcari.

Non occupabimur in conſcribendis pluribus proceſſibus compoſitionum; ſufficiat ſequi Diſpenſatoria & Pharmacopœias receptas, vel imitari vnicum laudabilius exemplum ex Chimia in Artis Formam redacta Rolfinciana, Tincturæ & iulepi, pro lubitu variandæ, proportione debita in ſimplo, vel duplo pro exigentia;

℞. fl. viol. Martial. ℥ß. aquæ feruent. canthar. j.
Spiritus vitrioli ʒi.
Sacchari ℥iß. vel q. ſ. filtranda, & exaltanda aquæ cinamomi modico.

CONSERVA denique VIOLARVM ex floribus contuſis & ſaccharo vtplurimum reſultat. Si tamen aut liquidior cum Charas, aut mannata cum Hermanno poſtuletur, floribus contuſis, vel aquam eorum deſtillatam & ſaccharum, vel ſuccum expreſſum & mannam oportet admiſcere.

CAPVT

CAPVT II.

VIOLÆ MARTIÆ

cum partium, tum præparatorum, vires Medicas euoluens.

CUm viſes & VIOLARVM ab earundem qualitatibus dependeant, ab his illas metiri par eſt, vt indices & effectus æſtimando. In primis qualitatibus communiter, ſi non ab omnibus, plerisque tamen iudicantur FRIGIDÆ in primo gradu, & HVMIDÆ ſecundo, teſte Schœnbornio in Manuali Practico, & a Simeone Sethi Syntagmate de alimentis, Lit. i. cap. 4. p. 42. Et hic quidem inter ALIMENTA Violarum meminit; ſed vix inter hominum cibos hodierna luce communiter meruerit locum, niſi tempore annonæ caritatis, & illo, quo & vrticæ & lampſana aliaque hodie obſoleta frequentari fuere ſolita.

Inſignis tamen locus eſt apud Guil. du Vallium Phytolog. Libr. I. de herbis edulibus ſeu alimentariis p. 286. Tres hæ herbæ, inquit, bugloſſum, borrago, viola, edules ſunt. Viola enim eſitatur a quibusdam, etiam cum ſpinachiis, tempore quadrageſimali, vnde & quadrageſimalis quibusdam audit. Idem etiam applicare poſſumus ad iuſcula & potus vernales medicos, ex herbis variis & floribus, ad acetaria inſpergenda iisdem, ne aceta medica, ad condiendos piſces, cibos, morſulos ipſos, vbi & flores colorati inſumuntur, memoremus.

In ſecundis qualitatibus mucilaginoſitas quædam in floribus & ſemine ad emollitionem diſponit. Leuis acrimonia

monia & amarities ad inciſionem, apertionem, emollitionem, diureticam virtutem facit; & ſic porro.

Vires hinc VIOLÆ MARTIÆ, rite in vſum vocatæ, in corpore noſtro tum alterantes ſunt, tum etiam euacuantes, tum ſeorſim, tum ſolenniter magis & coniunctim. Emicant ſic HERBÆ QVINQVE EMOLLIENTES, althæa, malua, mercurialis, parietaria, violaria, in clyſteribus, balneis, fotibus, cataplasmatibus. Variandæ quidem aliis ſimilibus, ſymbolicis, inter illas vero omnino ſi non primæ & præcipuæ, tamen non facile omittendæ. Idque vtroque nomine laudato, alterandi & laxandi, reuera polychreſtæ. Eleganter Rolfincius Ord. &method. comment. Libr. 5 ſect. I. c 15. p. 462. VIOLÆ MARTIÆ benignitas magna eſt, frigiditate ſua omnis generis caloribus medetur, & ſubducit aluum.

Alterant namque herba, ſeu folia, flores, aqua deſtillata omnis, ſirupus ſimplex & compoſitus Meſuæ, Iulepus, acetum, oleum, Tinctura & conſerua tum vulgaris, tum liquidior. Per aluum blande ſubducunt, ſemen, ſirupus ſolutiuus & mel violatum, & Conſerua mannata, ne vim diureticam repetam, quam ſemen Violarum vna exſerere obſeruatur. Et hoc ex ſimplicibus & crudis fit, interno & externo fine & ſcopo, materia remedii omnino inſigni & laudatiſſima.

Exemplum glorioſum alterum confortandi conſtituunt FLORES QVATVOR CORDIALES, roſarum, violarum, borraginis, bugloſſæ. Hi ſane a nemine non recepti, conceſſi, & laudati ſunt, toto die & nemine quaſi diſſentiente pro iis habiti. Mirandum hinc dari & inueniri in re tam clara & euidenti, qui id neget; & id inueniaſ tamen. Eſt, qui id ſuſtinuit laudatus iam Simeon

Sethi

Sethi l. c. Sane laudem meretur, aliis Græcis contra, quod manifeſte VIOLIS arroget & aſſerat vim purgandi, ſeu κενωτικήν. Vtrumque affirmat; dolores capitis, *inquit*, quos flaua bilis cauſat, ſi bibantur, vel odorentur, finiunt: Si etiam ventriculus, vel inteſtina flaua bile luxurient, ipſam euacuare.

Sed addit, quod laudem imminuat: Præmiſſo enim: doloribus quoque inteſtinorum proſunt, ſubdit: βλάπτει δὲ τὴν καρδίαν, *cordi tamen obſunt*, ſed nulla addita ratione, nullo experimento. Enimuero cum innoxia temperante & fragrante virtute ſpiritus manifeſte reficiant, retorridum æſtum contemperent, diluant & refrenent, fruſtra omnino id quis negauerit, contra omnium quaſi ſeculorum fidem.

Neque ipſa euacuandi virtus hunc reatum ſubierit, vel intulerit. Tantum enim abeſt, vt θεραπική vis illa purgandi vim aliquam inferat, vt potius lenis, benedicta plane & blanda illa virtus ſe exerat, nec vllatenus deprædetur ſpiritus & vires vitales, vt vtrumque locum habere queat omnino. Quare id merito repetimus, confortare & euacuare innoxie, vt vtrumque ſtare merito poſſit, neque alterum alteri deroget.

Imo hodie inuentum eſt maxime congruum naturæ, ſpiritibus, humoribus, neruis, purgantibus etiam ipſis proprie dictis maritare neruina, cinnabarina, inſigni naturæ ſolatio & præſidio, imo ſic corrigere, aliis omnibus quaſi contra & ſuaui affectione, vnde operæ pretium fuerit, ſpeciatim luſtrare VIOLARVM hanc virtutem purgantem, quo rectius omnia pateant. Enimuero debetur eadem acrimoniæ ſalino-nitroſæ-ſulphureæ, blandæ, fermentatiuæ ſtimulanti, eique reſpectiue fixiori, καϑωτερικῇ.

Et illi quidem tum generali, & communi, ſeu lenienti & mitiori, ſeu purganti, ſeu ſpecificæ & propriæ, itidem tam quoad totum, quam quoad partes ſingulas ſeorſim, ſolitarias & diuiſas non minus, quam vnitas & quaſi compoſitas vel comitatas cum aliis.

Euacuant violæ in genere in vniuerſum, vt herba tota emolliens, interius in olere ſumpta, molliunt aluum, vt oleracea alia, nitroſi generis; herba tota inquam, decocta, & partes ſingulæ, v. g. frequentius in clyſteribus. Sic ſpeciatim radici quoque albæ fibroſæ capillatæ virtutem eſſe catharcticam teſtantur autores, vt Renealmus ſpecim. Hiſt. Plantar. p. 143. & ex eodem mutuatus Raius. Radicum enim vnciæ tres conciſæ, & in aquam feruentem, cum ab igne remouetur, iniectæ, aut vino per noctis ſpatium infuſæ, vim purgatricem ipſis conferunt.

Idem flores VIOLARVM præſtant ſuo loco & additamento, & in decocto, infuſo, quæ æquipollent, ſucco, in aloe Violata, aliisque extractis, & inde paratis pilulis. Semen item pulueriſatum, eodem Renealmo autore, & liquori immixtum ſesquidrachmæ pondere vel in emulſione idem præſtat.

Vnde nec VIOLARVM radix ab officinis Pharmacopoeorum abſolute exulat. Quia enim Theophraſti elogio αἱ ῥίζαι κοιλίαι τοῖς φυτοῖς εἰσι πάντως, radices omnino ventres ſunt plantarum, de virtute plurimum participant. Concedunt idem Meſue, ibique videndus Manardus in Annotationibus, ſaltim maiori quantitate, vt & Auerrhoes & Serapio.

Quod ſi ſeorſim & alterantes vires attendamus, merentur memorari & illæ, internæ & externæ, eæque vniuerſales & particulares, ad vſum medicum.

Inter

Inter vniuerſales refrigerant, ex actiuis qualitatibus, & temperant, recentes quidem reſpectiue fere magis, vtroque vtendi modo, in totius & partium harum vel illarum intemperie, inflammationibus internis & externis.

Flores VIOLARVM recentes gratiſſimo ſuo odore ſpiritus noſtros mire deprehenduntur refocillare; ipſo viſu oculos, qui coeruleo colore gaudent, ſeu naribus, ſi quidem immediatum quaſi habent cum ſpiritibus contactum, impoſiti, per ſe & cum ſacculis.

Nec obſtat in exſiccatis fragrantiam omnem quaſi euaneſcere vna cum colore, cum eadem alias flores quoque borraginis & bugloſſæ recentes inter cordiales deſtituantur. Notabile tamen hoc eſt quoque, quod VIOLÆ flore pleno non ſolum ſingulis anni partibus flores ſuos continuent, & ſic quoque ſuaueolentem ſuum odorem retineant & ſpirent. Ne repetamus geminum phænomenon, eminus maiori odore arridere, propius admotam, minus: & volatilitatem, ob teneritudinem ſulphuris reſoluti ſuperficiarie magis expanſi, breui & colorem & odorem fatiſcere, nec vltra dimidium annum ſeruari.

Adde, quoſdam experimenti loco laudare, prope cepas & allia ſatas violas maiori pollere fragrantia, vnde Thuanus canit: (vt poſterius ſaltim adducamus;)

Vt ſi acres iuxta cepas & tetra ſeratur
Allia, flos gratum fragrantior inde per auras
Contactu ex olido collectum exhalet odorem.

Cuius cauſa latens ſine dubio arceſſenda a ſale volatili, poros ſulphuris magis pandente, & quod contraria iuxta ſe poſita magis eluceſcant.

Valet illa refectio amoena in febribus quibuscunque

& vbi refrigerandum eſt, temperata enim ſunt illa efflu-
uia iucunda.

Porro militat etiam inter CEPHALICA. Et in hoc quidem caſu dubium occurrit. Enimuero pro ſpecifico in morbis conuulſiuis & neruoſis reputatur, non ſolum a Dioſcoride, Trago aliisque veteribus medicis, ſed & recentiſſimis ſcriptoribus, v. g. a Bagliuo Praxeos med. Libr. I. Cap. 9. p. 114 edit. in 4to. Opponitur, in Dioſcoride videri mendum eſſe, quod Libro 4. c. 122. de Violis agente, tanquam in ſede ſua, textus hic, de hoc remedio agens, extet quidem in Græco, non item in verſione Latina, ipſiſſimus vero idem in Libro eodem antecedente capite 120. quod agit de aſtere Attico. Et hic eſt: *Φασὶ δὲ καὶ τὸ πορφυρίζον τοῦ ἄνθους μεθ' ὕδατος ποθὲν, συναγχικοῖς βοηθεῖν καὶ ἐπιληψίαις ἐπὶ παίδων.* Tradunt purpureum florem, ſi ex aqua bibatur, anginis & puerorum epilepſiis mederi.

Expreſſis verbis id negat Renealmus l. c. p. 144. experientia docuit, inquiens, non vacare impoſtura, antiquorum ſcripta non ſine mendis ad nos traducta malim aſſerere. Vtut vero non ſit de nihilo, in alterutro capite ſuſpicione non carere repetita eadem plane verba; ratio tamen non abnuit, vel ipſis viribus conceſſis ab eodem in aliis, nec experientia in contrarium adduci poteſt, quam non promiſcue ſpecifica ſemper prodeſſe & abſolute, antepileptica.

Confirmat textum Dioſcoridis Plinius, iisdem verbis verſum ſuis verbis, & Serapio. Idem vero communiter de VIOLA tricolore ſcribunt, quam in epilepſia ſalutarem commendant plures, vnde & *Stieffmütterlein* vocant, quod nouercam infantum, epilepſiam, curet.

Videas etiam apud Heluetium VIOLAM melancholicam
dici

dici, quod ſiue ob colorem, vt apud Theophraſtum Ereſium μελάνιον, ſiue ob effectum, ob vires cephalicas & cordiales, perinde eſt, non iniuſte dictum.

Id vero non tam odori ſeu VIOLÆ fragrantiæ videtur adſcribendum ſoli, quam particulis mucilaginoſis acrimoniam ſalſam inuiſcantibus.

In floribus enim exſiccatis particulas mucilaginoſas æque ac in foliis reperire licet, quarum intuitu tam flores, quam folia refrigerare, humectare, emollire, atque acrimoniam humorum temperare queunt, quamuis VIOLARIA cum reliquis herbis emollientibus externe frequentius, quam interne conſueuerit vſurpari. Egregium eſt & animaduerſione dignum, diſcutientia hæc vocari a Cornelio Celſo Libr. 5 c. II. & inter hæc Violam, quæ ad ea, quæ in corporis parte aliqua coierunt, maxime poſſunt. Sicuti & Dioſcorides de Materia Medica Libr. IV. Cap. CXXII p. 541. folia eius per ſe & cum polenta illita ſtomacho æſtuanti, oculorum inflammationibus, ſedisque procidentiis auxiliari tradit.

Valentque itidem in refrigerando, humectando, emolliendo & temperando aquæ deſtillatæ, tam florum, quam foliorum VIOLÆ noſtræ.

Mucilaginoſæ vero illæ particulæ ſunt ſubtiliores & ſalinis terreis mixtæ, diffuſæ item, ſed facilius coaleſcentes ac plicabiles, vnde & aquæ eiusmodi facilius filamentoſas vi ignis euectas facilius ad fundum demittunt. Imo dulcia & gelatinoſa, adeoque & mucilaginoſa qua talia, ad eleuationem deſtillatoriam minus apta iudicantur, vid Wedelii Pharmacia Acroamatica Libr. 2 Sect. I. Cap. I. p. 222.

Sirupus VIOLARVM, quippe qui genuinum ſuum retinet

tinet colorem & odorem, pectoralis eſt & cardiacus, lympham acriorem mire demulcens ac tenuiorem inſpiſſans, pharyngicus eſt & frequentiſſimi hinc vſus in Catarrhis, tuſſi, aſperitate atque raucedine. Vnde Sirupum itidem VIOLARVM, tam ſimplicem, quam compoſitum Meſuæ, ad omnes pectoris & aſperæ arteriæ, a cauſa calida affectus, magis conferre, quam ad æſtum febrilem extinguendum ſitimque febrilem ſedandam, ſolertiſſimus & in re Botanica verſatiſſimus Simon Pauli in Quadripart. Botanico p. 166. ſtatuminat.

Dum Iulepus autem VIOLATVS febricitantibus propinari ſolet, potentius cum Emulſionibus, quam ſolus videtur refrigerare, mera quaſi aqua ſaccharata, cui ſcopo quoque non minus, ac bili eneruandæ Tinctura ſeu ſanguis VIOLARVM, eius quaſi anima, & ſic Iulepi nomine magis dignus conducit.

Putant quidem non pauci magni nominis Medici Tincturas florum in Medicina parui aut nullius exiſtere momenti, & quod agunt, menſtrui ſaltem beneficio agere: Aſt in hoc ipſo vtraque iungenda eſſe, ſenſus & ratio teſtatur, confirmante experientia. Menſtrua enim extrahunt virtutem, & ſunt ſymbolica, vnde dum flores colorem, odorem ſaporemque non inelegantem præbent, communicatum cum menſtruo aqueo, acido, quis negauerit eſſe earundem vſum ad refrigerandum, obſtetricante vehiculo aqueo licet diffuſo & acido ſpiritu? Vnde non incommode drachma vna vel altera Tincturæ inſtillatur commode in cereuiſiæ ℔j. ſeu menſuram dimidiam alterandi cauſa, ac varie remiſceri poteſt eadem in potionibus, iulepis ac mixturis aliis.

In

In febribus præterea, variolis, pleuritide ipſa, communiſſimum hoc eſt remedium. Reſtinguit enim ſitim & temperat intemperiem calidam bilioſam aluumque ſimul apertam ſeruat, Tinctura VIOLARVM clyſſata polychreſta omnino. Obſeruauit Poterius, & reſiduum a Tincturæ extractione exiccatum purgare & aluum ſoluere.

Acetum VIOLARVM ſpiritus excitat, capiti autem illitum, pariter phreneticis, teſte Mylio, & dolenti, ſuccurrit, ac Oleum infuſum, artubus læſis ab inflammatione, quæ metuitur, defendendis ſimul inſeruiens.

Idem Oleum in enemate pariter admiſcere ſolet Timæus Libr. 3. Cap. 14. vbi aluus fuerit adſtricta. Externe autem Linimentis emollientibus adiungit Franciſcus Ioel Pract. Libr. 3. Section. 1. p. 270.

Conſerua florum tam vulgaris, quam liquidior, vix diuerſas a florum efficacia obtinet vires, dum confortare, lubricare & acrimoniam humorum temperare a Charas perhibetur.

Secundum ſententiam autem Poterii in Pharmac. Spagyr. Libr. 3. Sect. 1. Iſta VIOLARVM conſerua aluum emollit, tuſſim iuuat, faucium vlcuſcula ſanat, & cor exhilarat.

Res illuc redit, virtutem VIOLARVM eſſe reuera polychreſtam & commode euacuantem & alterantem dici poſſe comitatam, vt ea non ſolum diuerſa Præparationis forma externa, illoque fine & radix & herba, & flores, & ſemen illarum ſuo loco inſeruiat, & in Conſerua, ſirupo ſolutiuo, puluere, brodio, decocto, emulſione & aliis, pro re nata; ſed & aperiendi, reſoluendi, diuretico ſimul vſu vires ſuas exerat, vt in ictero, & præcipue in iſchuria toto die id experiri licet. Et

Et ſeorſim itaque laxandi fine, ſeorſim & diuretica, adde & diaphoretica ipſa, virtute laudari meretur, quod vel ſpiritus aciduli exemplo confirmari poſſit. Excellit eo nomine laudata maxime emulſio, e ſemine VIOLARVM cum aqua veronicæ parata, vrinam ciens & calculum exturbans, Laurenbergio Curation. Calculi veſicæ p. 34. & Scholzio Epiſt. 192. obſeruantibus.

Vnde non mirum, quod ſemen violarum odorem Terebinthinatum ſpirans, inſigne lithontripticum a D. Buttlero Medico Cantabrigienſi arcanum Needham apud Raium aſſeruerit. Virtutem illam Diureticam inſignem, atque in Iſchuria probatiſſimam, videre licet latius in Amoenitatibus Materiæ Medicæ Wedelianis Libr. 2. Sect. 2. Cap. 10 pag 383. & alibi. Smetius diuerſis partibus id adſcribit, quod hæc adſtringant, & laxent, actiuis, paſſiuis, fermentatiuis, reſoluentibus, moleculis aqueo-ſalino-oleoſis terreis earumque mixturæ; ſeu vt ipſe loquitur, quod rhabarbarum v. g. in ſe habeat partes ex tot ac talibus particulis concretas, quæ id præſtent.

Baſin optimam conſtituit ſemen VIOLARIÆ, accesſionem iuuantia alia, ſemina 4. frigida maiora, milii ſolis, vehiculum aquæ ſymbolicæ & alia ad exoptatum effectum, non omisſis oculis cancrorum, ſirupis & ſimilibus, vnde hæ moleculæ aqueo ſalinæ oleoſæ reſoluunt, & archeum in expulſione iuuant, & ipſa vi laxandi communi conferunt non parum.

Nec de nihilo eſt, quod Johannes Fridericus Heluetius VIOLARIAM ſcribat ſignaturam habere & obtinere veſicæ vrinariæ, ſeu folia ſpectemus ſubrotunda, & in acutum vergentia, ſeu fructum ciceris magnitudine, qui cau-

cauliculo in ſpinas reflexo conditur iuxta radices, ſeu potiſſimum principia ſalina laudata.

Faciunt huc & uſus Violarum ſecundarii non pauci. Faciunt ad gratiam coloris, odoris, ſaporis, vſusque. Tingit ſuo colore, coeruleo rubello medicamenta alterantia & purgantia, diffuſa, potiones, decocta, & concentrata, fluida & ſicca, mixturam ſimplicem arcanum Tartari, eſſentias & ſpiritus albidos, & ſalia, arcanum duplicatum, imo & Tincturas ſymbolicas alias, vt Tincturam florum cordialium compoſitam.

Curioſum eſt, & abundare Violas colore, & eleganter variare. Liceat hic ideam colorum omnium adumbrare Duo extremi ſunt, albus & niger, intermedii priores: flauus, rubeus, coeruleus, poſteriores, ſeu inſequentes aureus, purpureus, tertius ex his reſultans, intermedius: viridis.

Nulla planta videtur ſub ſole, tam pluribus, ſeu tantum non omnibus varians ac ſuperbiens, quam Viola. Inprimis de vltimo id ad oculum patet, ſi vitrum flauum imponas coeruleo & perſpicias, ita tertius emergit viridis.

Sin ſirupo Violarum vel Tincturæ affundatur alcalicum fixum, in momento demonſtratur color viridis, ideoque, quomodo & in corpore ipſo ſeu ſubſtantiæ Violæ mutatio hæc fiat, & quanta luminis & ſulphuris ſit conſanguineitas, & conuenientia, quæ item ſulphuris & ſalium conuerſio, concipi poteſt.

Memorari hic poteſt etiam puluis cyprius violatus Mynſichti, quamuis, poſt illius tempora, loco florum il-

lorum radix iridis Florentinæ fuerit ſubſtituta, hodie vero & hæc omiſſa & in ſimplicius amylum res ſucceſſerit.

Cumque alterantia frigida magis ſint communia, calida magis ſpecifica, Violæ reliquis quoque partibus eo caſu intemperatis calidis magis debentur itidem generalius, vt minus opus ſit in iis ſpecialiter occupari quoad vſum. Sic & inter ſoporifera, & paregorica refertur, eodem titulo communi, ſub quibus & reliqua complecti facile licet.

Quamuis autem ſemen ſic Violarum nephro-catharcticum exiſtat, ſirupus tamen ſolutiuus & Conſerua Violarum mannata non niſi aluum lubricam, & ille quidem longe potentius, ſi cum relictis calycibus nauſeoſis, præeunte Tourne fortio in Hiſtoria Plantarum circa Pariſios prouenientium, fuiſſet præparatus.

Sic & in genere non ſolum aliis alterantibus, & illuc pertinentibus gratiam illam ſuam foenerant, ſed & Medici quamplures, inprimis noſtrates, purgantia violarum acceſſione illud ſategerunt præſtare, ſpeciatim ſirupi Violarum. Receperunt v. g. vtplurimum reſinæ Gialapæ ſcrupulum dimidium, Tartari emetici gr. j. vel ij. ſirupi Violarum, aquæ cinnamomi a. ℥iß. M. F. Hauſtus. Idem facere in ſua Praxi Parentem noſtrum honoratiſſimum, memini. ℞. reſinæ gialapæ, ſcammonii a. gr. v. ſpiritus theriacalis ℨj. ſirupi Violarum ℨjß. M. F. l. a. hauſtus. Detur in fictili. S. *Purgier-Träncklein auf einmahl.*

Illud ipſum veteribus in vſu fuiſſe, vel exemplo dictorum Trochiſcorum diaion, ſeu e Violis dictorum, probari poteſt, vim purgandi mutuantium a turpetho, ſcam-

ſcammonio & manna, quamuis, in praxi ſelecta, hodie non paucis fere exoleti ſint officinis, in Pharmacopoli tamen Perſica recenſiti & extantes, imo & ipſa Londinenſi, vnde id cuiusuis arbitrio relinquimus.

De vſu ad ſecundinas & menſes promouendos iam ſuperius citauimus, ex Coi teſtimonio, ſi quidem minus dubitandum eſt de vſu radicis eiusdem in Vino, quod vel communi laxandi vſu præſtiterunt, illud intelligendo.

In reliquis vero pluribus ſpeciebus ſuperuacaneum duximus occupari latius; ſatis fuerit, hanc καθ' ἐξοχὴν delibaſſe & exhauſiſſe pro virili. Atque ſic vel ex leuidenſibus hiſce patere poteſt, leuidenſem talem herbulam, qualis eſt Viola, non modo ad decantandam & demonſtrandam diuini Numinis gloriam quam maxime facere, verum etiam ad ſalutem humani generis, & vel prima anni ætate progerminare, vt vernis aliisque morbis ſuam opem largiter commodet.

Celebratus iam olim etiam fuit vſus Violæ mechanicus ad pigmenta, tum fabricanda, tum exornauda, ſiquidem tinctura pollet pereleganti, diuite & amoena, vt odor cum colore merito certet. Extat de hoc locus apud Vitruuium Libr. 7. cap. 14. p. m. 147. Fiunt etiam, inquit, purpurei colores infecta creta ex floribus. Itaque tinctores cum volunt Sil Atticum imitari, Violam aridam coniicientes in vas cum aqua conferueſcere faciunt ad ignem: deinde cum eſt temperatum, coniiciunt in linteum, & inde manibus exprimentes recipiunt in mortarium aquam ex Violis coloratam, & ex ea eretriam infundentes, & eam terentes efficiunt ſilis Attici colo-

rem. Hodie laccæ nomine globuli efformantur, *Kugel-lack.* Confer. Neri Libr. de arte vitraria c. 109. & 110. p. m. 193.

Agnem claudat & vſus moralis & myſticus ad fabricanda emblemata. Sic grande decus terræ, ipſa ſua humilitate, demiſſo excellit odore, non vllo ingloria ſenſu, viribus omnigenis. Sanis arridet & ægris, omni ex parte placens, grata quousque recens, rubeo ſuffuſa pudore.

SOLI DEO GLORIA.

